

UMHVERFISSTOFNUN EFNAMERKINGAR

SEPTEMBER 2015

AÐFERÐ ÍTARLEGAR NIÐURSTÖÐUR

BLS. 3

SP1: NÝ LÖGGJÖF UM EFNAVÖRUR

SP2: LÍKUR Á AÐ KAUPA HÆTTUMERKTAR VÖRUR

SP3: ÁHRIF NOTKUNARLEIÐBEINGA

Bls.

4

7

10

MARKMIÐ OG FRAMKVÆMD

Könnun þessi er gerð af Maskínu fyrir Umhverfisstofnun og er um efnaþerkingar.

Könnunin var lögð fyrir **Þjóðgátt Maskínu** á netinu og fór fram dagana 17. til 28. september 2015. Íslendingar af báðum kynjum á aldrinum 18-75 ára af öllu landinu tóku þátt. Send var áminning þrisvar sinnum á þá sem ekki höfðu svarað.

Svarendur voru 811 og voru gögnin vigtuð með tilliti til kyns, aldurs og búsetu í samræmi við upplýsingar úr Þjóðskrá. Þetta er gert svo svörin endurspegli sem best afstöðu þjóðarinnar. Við vigtun gagna geta fjöldatölur breyst smávægilega og því geta fjöldatölur í skýrslu verið eilítið frábrugðnar tölum fjölda svarenda. Þá getur birst örlítið misræmi í fjöldatölum og hlutföllum í töflum sem orsakast af námundun.

Reykjavík, 14. október 2015.

Með þökk fyrir gott samstarf,

Þóra Ásgeirsdóttir

Þorlákur Karlsson

Ásmundur Pálsson

STUTTAR SKÝRINGAR Á TÖLFRÆÐIHUGTÖKUM Í SKÝRSLU

Meðaltal í könnunum er mæligildi á svonefnda miðsækni svara. Það segir til um hvar þungamiðja svara við tiltekinni spurningu liggur. Formúla meðaltals í orðum er einfaldlega að tölugildi svara allra þátttakenda eru lögð saman og deilt í með fjölda svara.

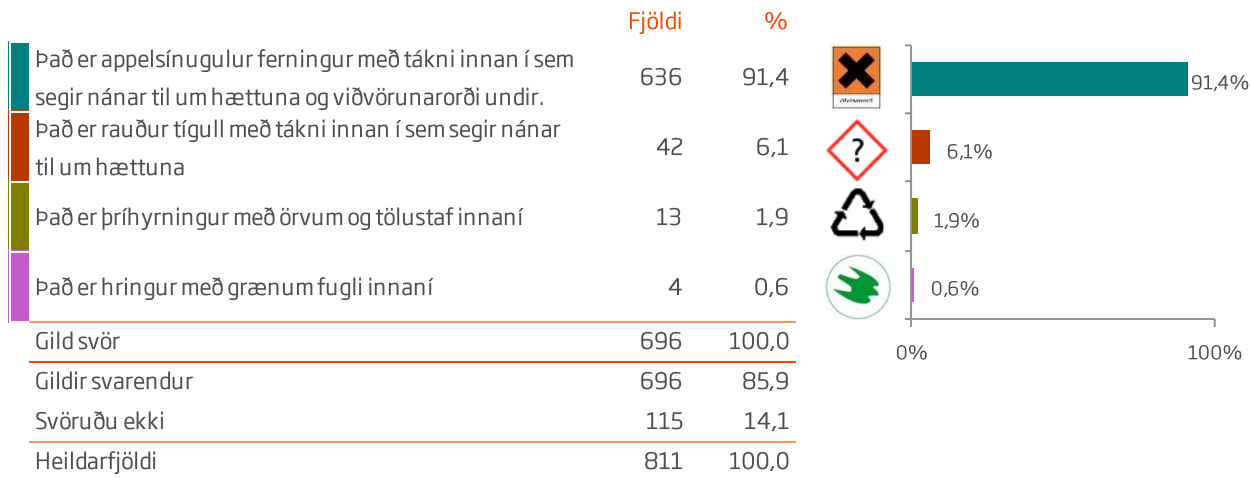
Staðalfrávik í könnunum er mæligildi á það hve mikið svör við tiltekinni spurningu sem er mæld á samfelldan kvarða dreifast í kringum meðaltal hennar. Þannig að í tiltekinni viðhorfsspurningu þýðir lágt staðalfrávik að lítil munur sé á viðhorfi svarenda og meira að marka meðaltalsviðhorfið en þegar staðalfrávik er hátt, sem myndi þýða að meiri munur væri á viðhorfi svarenda.

Kí-kvaðrat próf er marktækispróf sem er notað til að meta hvort að marktækur munur er á bakgrunnshópum á svarkvörðum sem ekki teljast samfelldir.

ANOVA er skammstöfun á Analysis of Variance sem hefur verið nefnt dreifigreining á íslensku. ANOVA metur það hvort marktækur munur er á meðalgildum svara við spurningu á samfelldum kvarða.

Sp. 1. Þann 1. júní 2015 tók ný löggjöf um flokkun, merkingu og umbúðir efnavara að fullu gildi. Hvernig lítur hættumerki út samkvæmt þeirri löggjöf?

Meira en 9 af hverjum 10 svarendum segja að hættumerki samkvæmt nýlegri löggjöf sé appelsínugulur ferningur með tákni innan í sem segir nánar til um hættuna og viðvörunarorði undir. Þá segja um 6% að það sé rauður tígull með tákni innan í sem segir nánar til um hættuna. Einungis fjórir svarendur telja það vera hring með grænum fugli innan í.

Á næstu tveimur síðum má sjá hvemig svörin dreifast eftir bakgrunni svarenda. Marktækur munur er á svörum þátttakenda eftir því hvort þeir fylgi notkunarleiðbeiningum á umbúðum efnavara.

Spurningin í fullri lengd var svohljóðandi: „Á umbúðum efnavara eins og stíflueyðis, þvottaefnis, terpentínu og fleiri slíkra efna, sem notaðar eru á heimilum, eiga að vera merkingar sem gefa til kynna hættulegt innihald og upplýsa þannig neytandann um hættu og örugga notkun. Þann 1. júní 2015 tók ný löggjöf um flokkun, merkingu og umbúðir efnavara að fullu gildi. Hvernig lítur hættumerki út samkvæmt þeirri löggjöf?“ Einnig voru táknið birt við hlið svarkostanna.

Sp. 1. Þann 1. júní 2015 tók ný löggjöf um flokkun, merkingu og umbúðir efnavara að fullu gildi. Hvernig lítur hættumerki út samkvæmt þeirri löggjöf?

	Gild svör	Appelsínugulur ferningur með tákni innan í	Rauður tígull með tákni innan í	Þríhyrningur með örvum og tölustaf innan í	Hringur með grænum fugl innan í
	Fjöldi	%	%	%	%
Allir	696	91,4	6,1	1,9	0,6
Kyn					
Karl	331	91,6	5,9	2,0	0,5
Kona	365	91,2	6,2	1,8	0,8
Aldur					
Yngri en 25 ára	90	90,2	9,8	0,0	0,0
25-34 ára	125	88,0	6,5	4,4	1,0
35-44 ára	117	90,0	7,0	2,3	0,8
45-54 ára	131	89,6	8,2	1,1	1,1
55 ára og eldri	233	95,4	2,8	1,4	0,4
Búseta					
Reykjavík	289	89,8	7,6	1,6	1,0
Nágr.sveitarfélög Rvk.	163	94,0	2,8	3,2	0,0
Önnur sveitarfélög	244	91,5	6,4	1,3	0,7
Hjúskaparstaða					
Gift(ur)/Kvænt(ur)/Í sambúð	490	92,4	5,2	1,6	0,7
Einhleyp(ur)	140	88,6	8,4	3,0	0,0
Fráskilin(n)/Ekkja/Ekkill	60	90,5	8,2	1,3	0,0
Fjölskyldutekjur					
399 þúsund eða lægri	171	92,0	5,3	2,1	0,5
400-549 þúsund	100	93,3	4,3	2,4	0,0
550-799 þúsund	153	86,2	11,2	1,2	1,4
800 þúsund eða hærrí	186	93,3	4,7	1,7	0,3

Ekki var marktækur munur á milli hópa.

Sp. 1. Þann 1. júní 2015 tók ný löggjöf um flokkun, merkingu og umbúðir efnavara að fullu gildi. Hvernig lítur hættumerki út samkvæmt þeirri löggjöf?

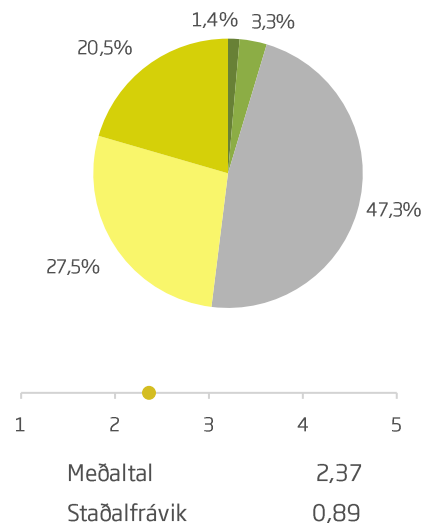
	Gild svör	Appelsínugulur feringur með tákni innan í	Rauður tígull með tákni innan í	Þríhyrningur með örvum og tölustaf innan í	Hringur með grænum fugl innan í
	Fjöldi	%	%	%	%
Allir	696	91,4	6,1	1,9	0,6
Menntun					
Grunnskólapróf	147	92,4	5,1	1,4	1,1
Framhaldsskólapróf/lðnmenntun	235	89,8	7,4	2,7	0,0
Háskólapróf	304	92,4	5,7	1,2	0,6
Ert þú líklegri eða ólíklegri til að kaupa vörur sem merktar eru með hættumerki?					
Líklegri	30	95,3	2,1	2,6	0,0
Í meðallagi	323	89,6	7,1	2,9	0,4
Ólíklegri	327	92,7	5,8	0,8	0,7
Fylgir þú alltaf, oftast, stundum sjaldan eða aldrei notkunarleiðbeinum sem tilgreindar eru á umbúðum efnavara?*					
Alltaf	182	88,0	9,4	2,1	0,4
Oftast	380	94,6	3,7	1,3	0,4
Stundum	90	82,3	12,5	3,8	1,5
Sjaldan/Aldrei	35	97,9	0,0	2,1	0,0

*Marktækur munur á milli hópa skv. Kíkvaðrat prófi ($p < 0,05$).

Sp. 2. Ert þú líklegri eða ólíklegri til að kaupa vörur sem merktar eru með hættumerki?

	Fjöldi	%
Miklu líklegri (5)	10	1,4
Nokkru líklegri (4)	23	3,3
Í meðallagi (3)	335	47,3
Nokkru ólíklegri (2)	195	27,5
Miklu ólíklegri (1)	145	20,5
Gild svör	708	100,0
Gildir svarendur	708	87,3
Svöruðu ekki	103	12,7
Heildarfjöldi	811	100,0

Slétt 48% eru ólíkleg til að kaupa vörur sem merktar eru með hættumerki en rúmlega 47% eru í meðallagi líkleg/ólíkleg til að gera það. Hér er reiknað meðaltal á fimm punkta kvarða þar sem valmöguleikinn „Miklu líklegri“ fær gildið 5 en valmöguleikinn „Miklu ólíklegri“ fær gildið 1 og er meðaltalið 2,37.

Á næstu tveimur síðum eru svörin greind eftir bakgrunni svarenda. Þar má sjá að karlar eru líklegri til að kaupa hættumerktar vörur en konur. Sömuleiðis eru þeir sem fara sjaldan, stundum eða aldrei eftir notkunarleiðbeiningum um hættumerktar vörur líklegri til að kaupa slíkar vörur fremur en þeir sem fara eftir leiðbeiningunum. Þá eru þeir sem hafa lokið háskólaprófi ólíklegri til að kaupa hættumerktar vörur en aðrir.

LÍKUR Á AÐ KAUPA HÆTTUMERKTAR VÖRUR

Sp.2. Ert þú líklegri eða ólíklegri til að kaupa vörur sem merktar eru með hættumerki?

	Gild svör	Líklegri	Í meðallagi	Ólíklegri	
	Fjöldi	%	%	%	
Allir	708	4,6	47,3	48,0	2,37
Kyn*					
Karl	331	5,9	62,9	31,1	2,62
Kona	377	3,5	33,6	62,9	2,16
Aldur					
Yngri en 25 ára	91	0,0	45,3	54,7	2,29
25-34 ára	126	7,4	46,3	46,3	2,44
35-44 ára	113	2,1	54,8	43,1	2,41
45-54 ára	133	3,0	50,8	46,2	2,39
55 ára og eldri	245	7,0	43,3	49,8	2,35
Búseta					
Reykjavík	290	5,0	43,3	51,8	2,31
Nágr.sveitarfélög Rvk.	165	4,3	49,2	46,6	2,37
Önnur sveitarfélög	253	4,5	50,7	44,7	2,45
Hjúskaparstaða					
Gift(ur)/Kvænt(ur)/Í sambúð	503	5,0	46,3	48,7	2,37
Einhleyp(ur)	137	4,5	51,4	44,0	2,41
Fráskilin(n)/Ekkja/Ekkill	63	2,6	45,1	52,2	2,32
Fjölskyldutekjur					
399 þúsund eða lægri	182	3,9	46,4	49,6	2,33
400-549 þúsund	100	8,4	45,0	46,5	2,45
550-799 þúsund	157	3,6	49,5	46,9	2,37
800 þúsund eða hærri	186	4,2	48,0	47,7	2,39

*Marktækur munur á milli hópa skv. ANOVA prófi ($p < 0,05$).

LÍKUR Á AÐ KAUPA HÆTTUMERKTAR VÖRUR

Sp. 2. Ert þú líklegri eða ólíklegri til að kaupa vörur sem merktar eru með hættumerki?

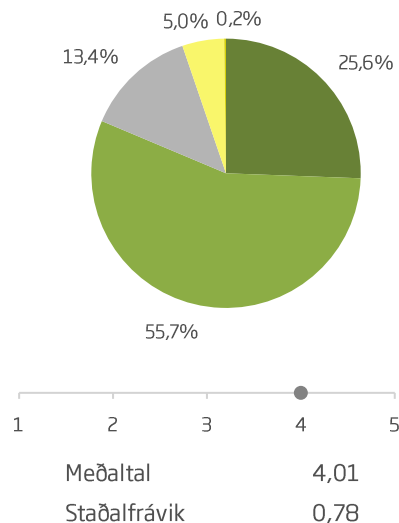
	Gild svör	Líklegri	Í meðallagi	Ólíklegri	
	Fjöldi	%	%	%	
Allir	708	4,6	47,3	48,0	2,37
Menntun*					
Grunnskólapróf	161	6,9	47,9	45,2	2,47
Framhaldsskólapróf/lðnmenntun	235	5,0	57,0	38,0	2,51
Háskólapróf	303	2,8	39,4	57,7	2,21
Hvernig lítur hættumerki út samkvæmt nýrri löggjöf sem tók að fullu gildi 1. júní 2015?					
Appelsínugulur ferningur með tákni innan í	621	4,5	46,6	48,8	2,36
Rauður tígull með tákni innan í	42	1,5	54,0	44,5	2,46
Þríhyrningur með örvum og tölustaf innan í	13	5,9	72,9	21,3	2,85
Hringur með grænum fugl innan í	<5				
Fylgir þú alltaf, oftast, stundum sjaldan eða aldrei notkunarleiðbeinum sem tilgreindar eru á umbúðum efnavara?*					
Alltaf	184	4,9	38,4	56,7	2,21
Oftast	388	4,6	47,2	48,2	2,38
Stundum	98	4,1	61,4	34,5	2,57
Sjaldan/Aldrei	36	5,2	54,4	40,5	2,57

*Marktækur munur á milli hópa skv. ANOVA prófi ($p < 0,05$).

Sp. 3. Fylgir þú alltaf, oftast, stundum sjaldan eða aldrei notkunarleiðbeinum sem tilgreindar eru á umbúðum efnavara?

	Fjöldi	%
Alltaf (5)	186	25,6
Oftast (4)	406	55,7
Stundum (3)	98	13,4
Sjaldan (2)	37	5,0
Aldrei (1)	2	0,2
Gild svör	728	100,0
Gildir svarendur	728	89,8
Svöruðu ekki	83	10,2
Heildarfjöldi	811	100,0

Meira en fjórir af hverjum fimm segjast alltaf eða oftast fylgja notkunarleiðbeiningum sem tilgreindar eru á umbúðum efnavara. Rúmlega 5% segjast sjaldan eða aldrei fylgja þeim. Meðaltalið er nokkuð hátt eða 4,01 og má segja að svarendur fylgi að meðaltali oftast notkunarleiðbeiningum.

Á næstu síðu má sjá að konur fara oftast eftir notkunarleiðbeiningum á umbúðum efnavara en karlar og íbúar Reykjavíkur fara sjaldnar eftir notkunarleiðbeiningunum en íbúar annarra svæða.

Sp. 3. Fylgir þú alltaf, oftast, stundum sjaldan eða aldrei notkunarleiðbeinum sem tilgreindar eru á umbúðum efnavara?

	Gild svör	Alltaf	Oftast	Stundum	Sjaldan/Aldrei	
	Fjöldi	%	%	%	%	
Allir	728	25,6	55,7	13,4	5,2	4,01
Kyn*						
Karl	341	23,7	53,7	16,4	6,1	3,95
Kona	388	27,2	57,5	10,7	4,5	4,07
Aldur						
Yngri en 25 ára	95	21,6	57,9	16,7	3,8	3,97
25-34 ára	129	25,3	50,7	14,2	9,8	3,91
35-44 ára	122	25,7	54,5	14,2	5,6	4,00
45-54 ára	135	23,8	58,1	12,2	5,9	3,99
55 ára og eldri	248	28,2	56,9	12,1	2,9	4,10
Búseta*						
Reykjavík	297	20,5	57,3	15,6	6,6	3,91
Nágr.sveitarfélög Rvk.	168	33,2	49,4	12,3	5,1	4,11
Önnur sveitarfélög	263	26,5	58,0	11,7	3,8	4,07
Hjúskaparstaða						
Gift(ur)/Kvænt(ur)/Í sambúð	516	26,8	55,7	12,4	5,0	4,04
Einhleyp(ur)	143	20,4	57,3	15,9	6,4	3,91
Fráskilin(n)/Ekkja/Ekkill	65	26,5	53,5	15,2	4,8	4,02
Fjölskyldutekjur						
399 þúsund eða lægri	187	26,6	63,9	4,9	4,6	4,13
400-549 þúsund	101	25,9	57,4	13,5	3,2	4,05
550-799 þúsund	160	26,3	46,2	22,5	4,9	3,94
800 þúsund eða hærrí	193	23,2	57,1	13,5	6,2	3,97

*Marktækur munur á milli hópa skv. ANOVA prófi ($p < 0,05$).

Sp. 3. Fylgir þú alltaf, oftast, stundum sjaldan eða aldrei notkunarleiðbeinum sem tilgreindar eru á umbúðum efnavara?

	Gild svör	Alltaf	Oftast	Stundum	Sjaldan/Aldrei	
	Fjöldi	%	%	%	%	
Allir	728	25,6	55,7	13,4	5,2	4,01
Menntun						
Grunnskólapróf	167	24,2	56,0	13,1	6,7	3,98
Framhaldsskólapróf/lðnmenntun	240	25,0	56,4	14,9	3,7	4,02
Háskólapróf	312	26,8	55,4	12,2	5,6	4,03
Hvernig lítur hættumerki út samkvæmt nýrri löggjöf sem tók að fullu gildi 1. júní 2015?						
Appelsínugulur ferningur með tákni innan í	628	25,5	57,3	11,8	5,5	4,02
Rauður tígull með tákni innan í	42	40,5	33,0	26,6	0,0	4,14
Þríhyrningur með örvum og tölustaf innan í	13	29,1	39,3	25,9	5,6	3,92
Hringur með grænum fugl innan í	<5					
Ert þú líklegri eða ólíklegri til að kaupa vörur sem merktar eru með hættumerki?*						
Líklegri	33	27,5	54,6	12,3	5,7	4,01
Í meðallagi	333	21,2	54,9	18,0	5,9	3,91
Ólíklegri	339	30,7	55,1	9,9	4,3	4,12

*Marktækur munur á milli hópa skv. ANOVA prófi ($p < 0,05$).